



15

## ORTAK NİMETLER

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ  
ثَلَاثٌ لَا يَمْنَعَنَّ الْمَاءُ وَالْكَأُ وَالنَّارُ

Ebû Hureyre'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu: **“Üç şey vardır ki, (insanlar onlardan) engellenemezler: Su, ot ve ateş”**<sup>105</sup>.

105 İbn Mâce, Ruhûn, 16. Hadisin isnadı sahihtir.

## AÇIKLAMA

“Müslümanlar üç şeyde ortakdır: Su, ot ve ateş”<sup>106</sup> şeklinde de varid olan hadisin diğer bir varyantında, söz konusu üç şeye tuz da ilave edilmiştir. Rasûl-i Ekrem’in<sup>107</sup>, tuz kaynağını ihtiva eden bir araziye iktâ/ tahsis (ki, günümüz ekonomisinde özelleştirmeyi çağırıştır) etmekten kaçındığı bilinir.

Hadisin başka bir tarikinde, Müslümanların ortak malı olan bu nimetlerin bedelinin haram olduğu beyan edilir. Bazı âlimlere göre bu yasaklama, toplumda paylaşmayı arttırma, yardımlaşma ve dayanışmaya özendirme içindir. Bu durumda insanlar, tatlı su kaynakları, akarsular, tabii bitki örtüsü, meralar, ormanlar, yeraltı ve yerüstü enerji kaynakları gibi nimetlerden ortaklaşa istifade edebileceklerdir. Söz konusu tabii servetlerin özel mülkiyet altına alınmaları ise toplumu rahatsız edecek ve sosyal barışın bozulmasına yol açacaktır.

Bununla beraber, mubah olan odunları toplayıp satmak nasıl caiz ise, özel mülke konu olan suyu satmak da caiz görülmüştür. Mesela şişe, pet şişe, bidon, varil, depo gibi özel kaplara doldurulmuş ve ambalajlanmış olan sular bu kabildendir. Bunlar, dolduran ve ambalajlayan kimsenin mülkü sayıldığından, sahibinin izni olmadan başkasının faydalanması caiz değildir. Tabii, özel mülke konu olan suların oldukça düşük ve cüz’î bir fiyatla satışı arz edilmesi, işin insanî-ahlâkî boyutudur. “Suyun satışı bana çok garip geliyor!” diyen Ahmed b. Hanbel’in bu anlamlı mesajı, işletmeciler ve tüm ilgililer için bir uyarı dersi olmalıdır.

“İnsanların elleriyle üretim kazandıkları yüzünden karada ve denizde

106 Ebû Dâvûd, İcâre, 60; İbn Mâce, Ruhûn, 16; Tûsî, *Tehzibü'l-ahkâm*, V, 3.

107 Ebû Dâvûd, Büyû, 60; İbn Mâce, Ruhûn, 16; Dârimî, Büyû, 70.

fesat çıktı”<sup>108</sup> buyuran Yüce Kur’an, tabiatın bazı insanlar tarafından bozulacağını haber verir. Muhammed İkbâl’in ifadesiyle, “Güç ve iktidar, basiret ve ahlâktan yoksun olursa, insanlık için bu sadece felaket getirir”. Üzülerek işaret edilmelidir ki, ekolojik dengenin bozulması; doğal çevrenin bozulması, havanın ve su kaynaklarının kirletilmesi, çarpık şehirleşme, orman, vakıf ve kamu arazilerinin yağmalanması demek olan bu durum, dinî-ahlâkî hiçbir kural tanımayan, kendi yağıyla kavrulan ülkelerin yer altı ve yerüstü zenginliklerinde gözü olan işgalci devletlerin müdahaleleriyle had safhaya ulaşır. Halbuki Yüce Kur’an<sup>109</sup>, gökten inen yağmur sularının yer katmanlarında stok edildiğini, yeryüzünde bütün canlılar için miktarı ve ölçüsü belli rızıklar yaratıldığını, bu nimetlerin idareli kullanılması ve bilinçli tüketilmesi gerektiğini öğreterek bütün insanlığı eğitir. Şüphesiz bu mesajıyla Kur’an, tevhid inancını yerleştirmenin yanı sıra, çevre bilincini, her şeyi yerli yerince ve gerektiği şekilde kullanma sorumluluğunu telkin eder.

---

108 Rûm 41

109 Hicr 15/19-22